

Jacobus.

Willem Krog. Pretoria: Protea Boekhuis, 2011. 164 pp. ISBN: 978-1-86919-440-6.

DOI:<http://dx.doi.org/10.4314/tl.v49i1.21>

Willem Krog se *Jacobus* is 'n manipulerende boek. Die inhoud is nie nuut nie, maar die boek is slim geskryf. Eerste indrukke na die lees daarvan hou met die struktuur en organisasie van dié inhoud verband met 'n tematieke gerigtheid wat die leser in die verhaal intrek en met die afleiding dat die boek 'n besliste maar onopvallende stelling maak. Al drie hierdie indrukke staan in verband met die karakter, Jaco Malan.

Jaco Malan is egter nie die hoofkarakter nie, al is hy óf direk óf onopvallend in elke hoofstuk teenwoordig. Die skrywer verduidelik vooraf dat die naam Jaco in Afrikaans verskeie variasies het wat tot die naam Jacob herleibaar is. In 'n onderhoud wat op 28 Junie 2011 op Leeskring uitgesaai is, beklemtoon Krog dat die Bybelse Jacob as 'n bedrieër of hakskeenbyter bekend staan en dat die tema van bedrieging dwarsdeur die boek loop. Jaco, byvoorbeeld, kwalifiseer as prokureur, maar laat hom vrywillig van die rol verwyder wanneer hy besef dat sy twyfelagtige praktyke daartoe gaan lei dat die prokureurorde hom van die rol skrap.

Ander bedrieërs wie se name in die boek tot die naam Jacob herleibaar is, sluit Kosie Gericke, Kobus Odendaal en Koos Havenga in. Die outeur vertel elkeen se verhaal, maar Jaco Malan is telkens op die agtergrond teenwoordig: as die prokureur wat namens Kosie Gericke met Landbanktransaksies knoei, Kobus Odendaal wat hom aan die einde van 'n huisbesoek aanrand, of Jaco se aandeel daarin om Koos Havenga te laat sertifiseer eerder as dat sy vrou Liesbet van hom skei en die sorg van en beheer oor hul kinders verloor.

Jacobus is gevolglik nie 'n boek met 'n enkele kronologiese verloop nie, maar bevat eerder drie vervlegte verhaalvlakke, wat

onder andere tipografies in die "Inhoud" en die res van die boek aangedui word. Die eerste is 'n beskrywing van die gesprekke in ses kort hoofstukke tussen 'n groep mansvriende in die restaurant Baron & Grill van 18:20 tot 23:00 op dieselfde aand. Hierdie gesprekke word deur Jaco se aankondiging dat hy gaan emigreer, geïnisieer. In die res van die gesprekke beredeneer die groep die voor- en nadele van emigrasie. Die boek sluit teen hierdie agtergrond by die groeiende korpus prosa, poësie en dramas aan wat oor 'n Afrikaanse diaspora en die verskynsel van globalisering gaan.

Die tweede verhaalvlak pas telkens tussen die Baron & Grill-hoofstukke in, is nie meer as 'n kwart gedrukte bladsy lank nie en in kursief gedruk. Elkeen dien as 'n oorgang na die volgende hoofstuk. Dit is 'n slim werkwyse wat verhoed dat die langer hoofstukke tematies van mekaar geskei word. As dit nie vir Jaco Malan se direkte of indirekte betrokkenheid was nie, sou elkeen van die langer hoofstukke as selfstandige eenhede, selfs kortverhale, kon staan.

Met die direkte of indirekte fokus op Jaco Malan en die ander manlike karakters as tipes is die gang van die handeling dinamies en korreleer met die gang van die geskiedenis, die val van die ideologie van apartheid en wit Afrikaanse mans se veranderende posisie binne daardie dinamika.

So kan die boek in sy geheel gelees word as die verhaal van 'n jong, wit, Afrikaanse man (Jaco Malan) wat tot die posisie van prokureur vorder deur hom aan die mag van die weer- mag en die gemeenskap (die eise van kultuur- organisasies en kerk) te onderwerp. Hy oorspeel egter sy hand wanneer hy teen 'n besigheidskonkurrent, Helen Roos, te staan kom. In plaas daarvan dat hy haar in hul mededinging om buitelugadvertisensieborde uitoorlê, troef sy hom deur sy eie strategieë en stereotiepe opvattinge oor vroue te gebruik. Die gevolg is dat hy finansiële ondergaan.

Die waarskynlike lesers is, volgens die

uitgewersbrief wat die resensie-eksemplaar vergesel, manlike persone tussen die ouderdomme van dertig en sestig. Naas die bevestiging van mag, is dit vir 'n leser uit hierdie groep moontlik om, teen die agtergrond van heersende opvattinge oor maskuliniteit, die inhoud van die boek as 'n narratief oor die ondermyning van mag te lees ("Die latvang", "Die aanneming", "Die aanslag"). Dit sluit die mag in wat man en vrou binne die huwelik ("Kosie Gericke", "Kobus Odendaal", "Koos Havenga") of binne 'n beroepsomgewing ("Die bemarker") op mekaar het. Dit sluit ook die mag in wat rasse, wit op swart ("Die latvang") en swart op wit (in die slot van "Skuldig"), op mekaar uitoefen. Juis hierin lê die manipulerende aard van die boek, waarvan die knal meestal in die slot van 'n enkelverhaal hoorbaar word. In "Koos Havenga", byvoorbeeld, dryf Liesbet se voorneme om van Koos te skei, maar voordat Jaco hom kan laat sertifiseer, haar man daartoe om homself op te hang. Die knal is in die tweedelaaste sin: "Ada se linkeroog is [soos wat met haar pa, Koos,

die geval was] binnetoe gedraai." Die pa leef dus in die dogter voort.

Finale bevestiging dat die boek teen die agtergrond van heersende opvattinge oor maskuliniteit gelees kan word, kom op die laaste bladsy voor. Jaco Malan het teen daardie tyd sy maatskappy aan sy jeugvriend, Mapetla Modiko, verkoop, en hy ry nou polisie-stasie toe om sy .30-06-geweer in te handig. Daardeur staan hy op simboliese wyse 'n opvallende simbool van manlike mag, geweld en oorheersing af. Ons weet nie of hy wel geëmigreer het nie.

Geraadpleegde bronne

Krog, Willem. Onderhoud deur Christelle Webb-Joubert oor sy debuutroman *Jacobus*. *Leeskring*. RSG, Johannesburg. 28 Jun. 2011. MP3-klanklêer. 6 Jul. 2011. <<http://www.rsg.co.za>>.

Johan Coetser

Universiteit van Suid-Afrika

Pretoria

